INFORMATIEBLAD

006 BOUWTEKENINGEN

Een bouwtekening is een (detail)tekening van een bouwwerk, waarop alle afmetingen, de samenstelling en dergelijke zijn aangegeven, bedoeld voor gebruik op het werk. Bij het Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers wordt bij het begrip bouwtekening vaak als eerste gedacht aan de tekeningen die als bijlage zijn opgenomen bij de bouwvergunningen. Hoewel er in de 19e eeuw al sprake was van verplichte bouwaanvragen, vergezeld van een tekening, zijn de series bouwtekeningen eigenlijk pas vanaf de invoering van de Woningwet in 1901 systematisch aangelegd. Na het lezen van dit informatieblad weet u dat bouwtekeningen nog in veel meer archieven, publicaties en collecties te vinden zijn.

1. De basis: series bouwvergunningen
2. Bouwtekeningen van vóór 1900
3. Andere bouwtekeningen van ná 1900
4. Heeft het Erfgoedcentrum bouwtekeningen van mijn woning?
5. Kopiëren/scannen van een bouwtekening
6. Valkuilen bij het zoeken
7. Internet

1. De basis: series bouwvergunningen

Bouwtekeningen zijn bijlagen bij de bouwvergunningen die een gemeente verstrekt. Na een wat aarzelend begin, na de invoering van de Woningwet in 1901, waarbij gemeenten werden verplicht een bouwverordening op te stellen, kan worden gesteld dat in principe van alle verstrekte vergunningen dossiers zijn bewaard. In de dossiers zijn de aanvraag, eventuele nadere correspondentie, de goedkeuring en in bijna alle gevallen tekeningen opgeborgen. Overigens is het bewaren van deze dossiers niet verplicht. Niet zozeer om juridische, maar meer om cultuurhistorische redenen is het een goede gewoonte om de bouwvergunningen permanent te bewaren. Dossiers van bouwaanvragen waarvoor géén vergunning is verstrekt, zijn vernietigd.

De series bouwvergunningen zijn aangelegd door de archiefafdelingen van de gemeenten. Er circuleerden meerdere exemplaren van een tekening bij verschillende afdelingen van de gemeente. Naast de ingekomen bouwaanvraag met tekening voor B&W werden ook tekeningen doorgestuurd naar de afdelingen Bouw- en Woningtoezicht, de Welstandscommissie en de Brandweer. Door de archiefafdeling wordt alleen de met het besluit van B&W gewaarmerkte serie bewaard.

Feitelijk moeten de dossiers conform de Archiefwet 1995 na twintig jaar worden overgebracht naar een archiefbewaarplaats, waardoor ze openbaar en voor iedereen vrij te raadplegen zijn. In de praktijk blijven de series bouwvergunningen om praktische redenen veel langer liggen bij de lopende administratie van de gemeente. Indien dit het geval is, zijn de dossiers op aanvraag aan de balie van het gemeentehuis in te zien.

De series bouwvergunningen die bij het Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers liggen, zijn toegankelijk gemaakt in de bouwvergunningendatabase. Per gemeente en op straatnaam kan een adres worden gevonden. In de detailbeschrijving is vermeld in welk jaar de vergunning is aangevraagd en verstrekt, wat het doel was van de aanvraag en of er tekeningen in het dossier zijn opgenomen.

2. Bouwtekeningen van vóór 1900

Ook vóór de invoering van de Woningwet in 1901 werden er bouwtekeningen gemaakt. Er kunnen nog tekeningen voorkomen in de series ‘ingekomen brieven’ en 'bijlagen bij raadsnotulen’ van de archieven van de gemeentebesturen.

Archieven van architecten kunnen een bouwvergunningenarchief aanvullen of gaten opvullen waar bouwtekeningen verloren zijn gegaan, bijvoorbeeld 'Odink' te Doetinchem en 'Van der Schaaf' te Winterswijk. Er kan op de website worden gezocht op 'architect%'. Bij bouwtekeningen van architecten is het mogelijk dat er geen reproducties van gemaakt mogen worden; informeer hiervoor bij de studiezaalmedewerker.

3. Andere bouwtekeningen van ná 1900

Veel gemeenten hadden de gewoonte om bouwtekeningen van zogenoemde gemeentelijke eigendommen niet op te nemen in de series bouwvergunningen, maar in het archief van het gemeentebestuur (ook wel secretariearchief genoemd). Het gaat dan bijvoorbeeld om tekeningen van openbare schoolgebouwen, sporthallen en bruggen. Ook tekeningen van woningen van grote bouwprojecten of van woningen die betrokken zijn bij stadsvernieuwingen bevinden zich in de archieven van het gemeentebestuur. Gemeenten hebben soms ook huurwoningen in hun bezit. Bouwtekeningen van deze panden berusten eveneens in de archieven van de gemeentebesturen.

Zoeken in zo'n secretariearchief kan met termen als 'woningbouw', 'woningwetwoningen' of 'bouwpolitie'. Vaak staat het ook onder de rubrieken '(volks)huisvesting' en '(openbare) gezondheid'. Er kan bij die rubrieken ook gezocht worden op basisarchiefcodes.

In de periode van 1900 tot 1930 werden de bouwvergunningen (met bijlagen) globaal per jaargang in één serie gevormd. Omdat in die tijd gewerkt werd met een huisnummering per wijk, is het vaak lastig zoeken in de vergunningen. Daar komt nog bij dat bouwvergunningen vaak werden aangevraagd door de bouwers van een gebouw (aannemers).

Tip: Vaak staat op de vergunning wel de toenmalige wijkletter en het huisnummer aangegeven. Vergelijking van deze nummers met de nummering in dezelfde periode in het bevolkingsregister biedt soms uitkomst. Ook staat vaak een kadastrale aanduiding vermeld. Bouwvergunningen van latere datum zijn meestal goed toegankelijk op adres.

4. Heeft het Erfgoedcentrum bouwtekeningen van mijn woning?
Bouwdossiers uit onze archieven zijn niet digitaal beschikbaar, maar wel ter inzage op onze studiezaal. Voordat u onze studiezaal bezoekt, kunt u al bekijken of wij het betreffende dossier hebben of niet.

Klik bovenaan de website op de zoektegel 'Bouwdossiers'. Voer in de zoekbalk onder de inleidende tekst de adresgegevens in. Er is een grote kans dat hier meteen uw gezochte bouwdossier opduikt. Mocht u niet direct het gewenste resultaat krijgen, dan kunt u proberen uw zoektermen aan te passen. Probeer bijvoorbeeld het huisnummer weg te laten, of een periode in te vullen. Om uitgebreider te kunnen zoeken kunt u ook uw zoekterm in de algemene zoekbalk bovenaan de website uitproberen.

Mocht u geen bouwdossier vinden, dan is het mogelijk dat deze archiefstukken nog bij de gemeente liggen. Het verschilt per gemeente of het betreffende archief al is overgedragen of niet. Wij helpen u hier graag mee.

5. Kopiëren/scannen van een bouwtekening
De bouwtekeningen van het Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers zijn archiefstukken en worden niet uitgeleend. Wel kunnen de tekeningen tot en met A3-formaat, mits zij in goede materiële toestand verkeren (dit ter beoordeling van de studiezaalmedewerker), meteen worden gekopieerd. Voor informatie over het maken van een reproductie groter dan A3 kunt u een medewerker aanspreken. Zie ook onze websitepagina 'Digitaliseringsverzoeken en informatieaanvragen' via de volgende link: http://www.ecal.nu/studiezaal/digitaliseringsverzoeken-en-informatieaanvragen.

6. Valkuilen bij het zoeken

- Wanneer het huis waarnaar u op zoek bent ooit een ander adres/huisnummer heeft gekregen, kan het vinden van een bouwtekening soms behoorlijk lastig zijn. Huisvernummeringen komen bijvoorbeeld voor als een straat opnieuw is ingericht, bijvoorbeeld ten gevolge van verwoestingen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het is mogelijk dat u moet zoeken op het oude adres/huisnummer, maar net zo goed kan het zijn dat de administratie is aangepast aan de veranderde situatie. Kunt u een bouwtekening niet vinden op adres, dan zou informatie zoals het jaartal of de naam van de aanvrager van de bouwvergunning kunnen helpen bij uw zoektocht.

`

- Bij een grenswijziging tussen gemeenten moesten de bouw-vergunningen worden overgedragen van de oude gemeente naar de nieuwe gemeente waartoe de panden behoren. Of deze complexe administratie altijd correct is doorgevoerd, is soms onduidelijk. Mocht u uw tekening tegen uw verwachting in niet aantreffen bij de nieuwe gemeente, zoek dan ook eens in de series van de oude gemeente (zoektermen op de website o.a. bouwdossier, bouwvergunning).
- Zoekt u een bouwtekening van een (voormalig) gemeentelijk object, bijvoorbeeld een openbare school, dan dient u (ook) de archieven van het gemeentebestuur te raadplegen.

7. Internet

Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG):
https://www.kadaster.nl/bag
https://bagviewer.kadaster.nl